

Tıp Fakültelerimizde Tıp Eğitimi Etkinlikleri

Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesinde Tıp Eğitimi Konusunda Gelişmeler

S. Aytaç Polat*, Süheyla Rahman*, Mustafa Sarsılmaz*

Tıp alanındaki bilgilerin sürekli olarak artmasına paralel olarak tıp fakültesi öğrencilerine verilmesi gereken bilgiler de hızla artmaktadır. Günümüzde üzerinde fikir birliğine varılan konuların başında; öğrencilere bilgi aktarımı yapmaktansa, bu bilgilerin analizinin, yorumlanmasının ve özümsemesinin öğretilmesi gerektiği yaklaşımı gelmektedir (1).

Dünya Tıp Eğitimi Birliğinin, gerek 1988 yılında yayımladığı Edinburgh Bildirisinin, gerekse 1993 yılında gerçekleştirdiği Tıp Eğitimi Zirvesinin, dünyadaki Tıp Eğitiminin hedeflerinin belirlenmesinde çok önemli rolleri olmuştur (2). Tıp eğitiminde değişimin gerekliliği 1991 yılındaki Dünya Sağlık Örgütü ve 1994 yılındaki Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu raporlarında da ayrıntılı bir şekilde tartışılmış, 1998 yılında sadece Amerika Birleşik Devletlerinde bu konuda 24 adet rapor yayınlanmıştır (3, 4). Bu gelişmeleri izleyerek bir çok ülkede tıp eğitimi ayrı bir bilim dalı olarak kabul edilmiştir.

Ülkemizde mezuniyet öncesi tıp eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin iki adet kapsamlı çalışma yapılmıştır. Bunların ilki TBMM'nin 1991 yılında hazırladığı rapor, ikincisi de Türk Tabipleri Birliği'nin 2000 yılına ait raporudur (5, 6). TBMM'nin raporunda; ülkemizde verilen tıp eğitiminin yeterli olmadığı, öğrencilerin kendilerini bilgi ve beceri açısından hazır hissetmedikleri vurgulanırken, TTB'nin raporunda; eski ve yeni tıp fakültelerinin büyük bir çoğunluğunun yeni dönemdeki hedeflerinin, Klinik Beceri Laboratuvarı kurmak ya da geliştirmek olduğu belirtilmektedir.

Yukarda belirtilmiş gelişmeler ülkemiz Tıp Fakültelerinde de Tıp Eğitimi konusundaki çalışmalara ivme kazandırmış ve son yıllarda birçok Tıp Fakültemizde Tıp Eğitimi Anabilim Dalı kurulmuştur (7).

Bu yazıda, yaklaşık bir yıl önce, 19.07.2001 tarihinde kurulmuş olan Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi (FÜTF) Tıp Eğitimi ABD (Anabilim Dalı) tarafından bugüne kadar gerçekleştirilmiş çalışmalar sunulacaktır. .

İlk kuruluşunda FÜTF Tıp Eğitimi ABD Başkanlığı Fakülte Dekanı tarafından yürütülmüş, kısa bir süre sonra da bu görev Anatomi ABD' dan bir öğretim üyesine verilmiştir. Halen ABD' de Başkana ek olarak Halk Sağlığı ABD' den bir öğretim üyesi ile bir öğretim görevlisi görev yapmaktadır. Bu öğretim elemanlarına ek olarak, Tıp Eğitimi ABD çalışmalarında fakültenin her anabilim dalından bir öğretim üyesi de görev almaktadır.

FÜTF'de Tıp Eğitimi ABD kuruluş çalışmaları ile aynı dönemde eğitim ve öğretimde "klasik sistemden entegre aktif sisteme geçiş" çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmaların ilki Ağustos 2001'de sonuçlanmış ve 2001-2002 eğitim ve öğretim yılında 1. sınıf eğitiminde entegre aktif sisteme geçilmiştir. Nisan 2002'de Tıp Eğitimi ABD Başkanının başkanlığında oluşturulan bir komisyon, bir yandan Ulusal Çekirdek müfredat çalışmaları doğrultusunda Fakülte Çekirdek Müfredatını oluşturmak, diğer yandan 2002-2003 eğitim ve öğretim yılından başlayarak 3. sınıf eğitiminde de entegre aktif sisteme geçilmesi için çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmaların bir sonucu olarak; 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında fakültemizin tümüyle entegre aktif sisteme geçmesi kararlaştırılmıştır.

Tıp Eğitimi ABD'nin kurulmasını izleyerek, başta Tıp Eğitimi Anabilim Dalında fiilen görev yapan öğretim üyeleri olmak üzere Anabilim Dalında görevlendirilmiş olan öğretim üyeleri gruplar halinde; Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde "Eğiticilerin Eğitimi" kurslarına katılmışlardır. Bugüne kadar söz konusu kurslara katılan öğretim üyesi sayısı 27'dir. 2002-2003 Eğitim ve Öğretim yılı sonuna kadar FÜTF tüm öğretim üyelerinin (156 öğretim üyesi) söz konusu kurslardan geçirilmesi yönünde çalışmalar devam etmektedir. Bu konuda devam eden ve kısa bir süre sonra tamamlanması beklenen bir çalışma da "Fakülte Eğitim Ekibi"nin (FEE) kurulmasıdır.

FÜTF' de Tıp Eğitimi konusunda 2001-2002 eğitim ve öğretim yılında yaşanan çalışmalardan birisi de, bir "Klinik Beceri Laboratuvarı" kurulmuş olmasıdır. Fakültemiz öğrencilerine ilk yıldan itibaren, klinik becerilerin modeller üzerinde öğretilmesi amacıyla; 2002-2003 eğitim ve öğretim yılından başlamak üzere, laboratuvar uygulamaları 1., 2. ve 3. sınıf ders programlarına entegre edilmiş, konuya ilişkin ders programları ile öğrenci eğitim ve değerlendirme rehberleri de hazırlanmıştır.

Yine 2001-2002 eğitim ve öğretim yılında "Tıp Eğitiminin Alt Birimleri ve Sorumluluk Alanları" tanımlanarak, bir çok öğretim üyesi söz konusu birimlerde görevlendirilmiştir. Bu birimler ve yapmaları öngörülen çalışmalar şunlardır:

a- *Müfredat ve Entegrasyon Alt Birimi:* Tıp Eğitimi konusunda Tıp Fakülteleri Dekanları ve YÖK'ün üzerinde uzlaştıkları en önemli konulardan birisi "Çekirdek Müfredat" tır. Çekirdek müfredat; ülkemizdeki tıp fakültelerinin tümünde, mezunların tıp eğitimi sonunda kazanmaları hedeflenen bilgi, beceri ve tutumların benzer olması için, aynı müfredatın uygulanması anlamına gelmektedir. Bu alt birim, gerek FÜTF' de, gerekse diğer tıp fakültelerindeki eğitim sistemi ve müfredatla ilgili durum saptaması yapmak ve ihtiyaçları belirlemek için; bunun yanı sıra FÜTF' de uygulanacak müfredatı belirleyerek bu müfredatın diğer fakültelerle ve özellikle de ulusal çekirdek müfredat ile uyumlu olması için çalışmalar yapar.

b- *Ölçme ve Değerlendirme Alt Birimi:* Bu alt birim mevcut ölçme ve değerlendirme sistemimizi ortaya koyacak çalışmalar yaparak, varsa sistemdeki aksaklıkları ve yanlış uygulamaları belirler. Eğitimde ölçme ve değerlendirmenin bilimsel yöntemlerle yapılabilmesi için bu konuda araştırma yapar, FÜTF öğretim üyelerini bu konuda bilgilendirir ve gerektiğinde de destekler.

c- *Eğiticilerin Eğitimi Alt Birimi:* Bu alt birim, FÜTF' nden mezun olacak öğrencilerin; yetişkin eğitimi ilkelerine uygun olarak, interaktif eğitim teknikleri ile yeterliğe dayalı olarak eğitilmelerini sağlamak için, öğretim üyelerinin "Eğitim Becerileri Kursu"ndan geçirilmesi için çalışmalar yapar. Öğretim üyelerimizin mevcut sistem içerisinde hangi plan doğrultusunda

eğitileceklerini belirler. Bu alt birimin bir diğer görevi de; Fakülte Eğitim Ekibi (FEE)'mizi oluşturmak için çalışmalar yapmaktır.

d- *Öğretim Yöntem ve Teknikleri Alt Birimi:* Mezuniyet öncesi tıp eğitiminin temel amacı 1988 Edinburgh Bildirgesi'nde "tüm insanların sağlık düzeylerini yükseltecek hekimler yetiştirmek" olarak tanımlanırken, Dünya Hekimler Birliği bu tanıma "yetenekli ve yeterli hekimler yetiştirmek" olarak ifade etmiştir. Bugün tüm dünyada mezuniyet öncesi tıp eğitimi için öngörülen eğitim biçimi; "Öğrenci Merkezli" eğitimidir. Bu alt birim dünyada ve ülkemizde bu konudaki gelişmelerin neler olduğu konusunda çalışmalar yaparak, FÜTF'ne en uygun modelin (ya da modellerin) nasıl olması gerektiğini araştırır.

e- *Alan Çalışmaları Alt Birimi:* Birim, kırsal hekimlik stajlarının daha verimli olması için çalışmalar yapar. Bugün için gerek ülkemizde, gerekse FÜTF'deki kırsal hekimlik stajlarının tanımlanmış bir amacı ve öğrenim hedefleri yoktur. Bu alt birim, alan çalışmalarına ağırlık verilerek bu stajlar için topluma dayalı bir model geliştirmek, bu amaçla mevcut durumu ve sistemdeki aksaklıkları belirlemek, somut çözüm önerileri üretmek için çalışmalar yapar.

f- *Klinik Beceriler Alt Birimi:* Bu alt birim kliniklerde verilen eğitimin yalnızca bilgi birikiminden öteye yeterliğe dayalı ve insancıl (hümanist) olması için çalışmalar yapar. Klinik yeterlik için öğrenim ve değerlendirme rehberleri hazırlar. Öğretim üyelerinin klinik beceri laboratuvarındaki modelleri kullanabilmeleri için düzenlenmesi gereken eğitim etkinliklerini planlar. Gerektiğinde de modellerin kullanımı konusunda öğretim üyelerine destek verir. Öğrencilerin bu laboratuvardan yararlanmaları konusunda plan ve programlar hazırlar.

g- *Tıp Bilişimi Alt Birimi:* Tıp eğitimi, tıp fakültesine girişle başlayan ve hekimin neredeyse ölümüne kadar süren bir eğitim sürecidir. Son yıllarda sağlık bilimlerindeki bilgi artışının çok hızlı olduğu da göz önüne alınırsa; özellikle mezuniyet öncesi tıp eğitiminde bilgiye erişmenin önemi bir kez daha artmaktadır. Bilgiye ulaşmanın çok pahalı olması kadar önemli olan bir diğer konu da, bilgiye ulaşmanın genellikle uzun zaman almasıdır. İşte tıp bilişimi, bu konuda çok önemli bir role sahiptir. Tıp Bilişimi ile, internete dayalı olarak; öğrencilere teorik bilgilerin verilmesi, beceri kazandıracak eğitim etkinliklerinin bilgisayar ortamında öğretilmesi ve tartışma grupları oluşturularak probleme dayalı öğrenmenin sağlanması mümkündür. Bu alt birim, fakültemizde bu amaçla kurulması gereken bilgisayar laboratuvarının kurulması, içeriği ve öğrencilerin laboratuvardan yararlanma olanakları konularında çalışmalar yapar.

h- *Tıp İngilizcesi Alt Birimi:* Bu alt birim öğrencilerin yararlanması için gerekli olan ingilizce kaynakları belirleyerek, ihtiyacı olan öğrencilerin ingilizce eğitimini en uygun ortamda ve nitelikli olarak alabilmeleri konularında çalışmalar yapar.

Özet olarak, 1983 yılında kurulan FÜTF' de, tıp eğitimi baştan beri geleneksel klasik yöntemlerle sürdürülmüştür. Öğrencilerimizin daha çağdaş ve topluma dayalı bir eğitim sistemi ile yetiştirilmesi hedeflenerek 2002-2003 eğitim ve öğretim yılından başlayarak "Entegre Aktif Sistem" e geçilmesi kararlaştırılmıştır. Bu uygulamanın ani bir sistem değişikliği yerine, 2001-2002 eğitim ve öğretim yılında birinci sınıfta başlatılan bir program değişikliği ile başlatılması yeğlenmiştir. Burada görülen aksama ve olumlu yönlerin yıl boyu analizleri yapılmış, ardından da bütün sınıfların bu sistemle eğitimi için gerekli önlemler alınarak, araç ve gereçler sağlanarak yeni sisteme geçiş sağlanmıştır. İlerleyen yıllarda bu çalışmaların daha da geliştirilmesi ve Tıp Eğitimi Anabilim Dalına köklü bir bilim dalı kimliği kazandırılması öncelikli hedeflerimiz arasında olacaktır.

Kaynaklar

- 1) Oktay Ş, Akalın S, Aktan Ö ve ark. Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi 2001 Tıp Eğitim Raporu. Tıp Eğitimi Dünyası. 2001; 4.
- 2) Edinburgh Declaration. World Federation for Medical Education. Edinburgh, 1988.
- 3) Walton H. World Federation for Medical Education: Proceedings of the World Summit on Medical Education. Medical Education 1994; 28:1-3.
- 4) Towle A. Overcoming the barriers to implementing change in medical education. In Medical Education in the Millennium. Edited by Brian Jolly and Lesley Rees. Oxford University Press, 1998.
- 5) TBMM Araştırma Komisyonu. Türkiye’de Tıp Eğitimi Öğrenci Boyutu. Cilt 1. Milli Eğitim Basımevi. Ankara, 1991; 32-119.
- 6) Sayek İ, Kılıç B. Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu 2000. Türk Tabipleri Birliği Yayınları. Ankara, 2000; 32-36.
- 7) Ersoy F. II. Ulusal Tıp Eğitimi Kongresi’nin Düşündürdükleri. T Klinikleri Tıp Bilimleri. 2001; 21: 343-344.